

We cannot not change the world*

Franky Devos

Ik heb beslist om het allemaal geweldig te vinden. Dit bevordert op zijn minst mijn eigen geluk. Als de vorige cultuurminister in Vlaanderen al zijn pijlen richt op publieksparticipatie, dan vind ik dat geweldig en als het huidige beleid de kunsten in de soep van de creatieve industrieën draait, antwoord ik volgaarne: 'geweldig!' We lopen al decennialang te verkondigen dat kunstenaars de seismografen van de samenleving zijn; wel, als die samenleving beeft, dan kunnen zij voluit hun veelzijdigheid tonen: de kunstenaar-ondernemer, de kunstenaar-onderzoeker, de kunstenaar-netwerker.

Kunst veronzekert en dat is op vandaag niet zo moeilijk. De wereld is in transitie. Dat de fundamenten van de laatste 50 jaar niet langer voldoen om de wereld op verder te bouwen, toont de slepende economische en ecologische crisis overduidelijk. De *sense of urgency* groeit, evenals het besef dat niet enkel de politiek een oplossing moet toveren. Trouwens, die is niet te toveren. Alles moet heruitgevonden worden.

Overal ontstaan enthousiasmerende burgerinitiatieven. We willen meer *involved* zijn. Mensen zijn zelfs best bereid om in te leveren als die inlevering de maatschappij ten goede komt, niet louter de economie. En die economie – de leer van de behoeften, niet enkel die van het geld – wordt lokaler en geeft een actieve rol aan de consument. Die is steeds minder geïnteresseerd in massaconsumptiegoederen en gaat vaker op zoek naar producten die een betekenis hebben die hij zich eigen kan maken en waarin persoonlijke keuze, belevenis en emotie centraal staan. Dit is een biotoop waar de kunstenaar volop zijn rol kan spelen, niet als *pimper* van objecten, kleuradviseur bij een verfgroothandel of animator van een feestje, maar als ontdekkingsreiziger van een nieuwe wereld. Daar is hij goed in. Dat is zijn rol *par excellence*.

De tijd dat hij die rol moest bevechten ligt achter ons. Decennialang werd de mening van de kunstenaar gedoogd. In ruil voor wat subsidiegeld mocht hij wat kunstjes maken. Hij was niet staatsgevaarlijk. Maar nu de staat in gevaar is en de zelfzekere schreeuwers uit kerk, politiek en economie stotteren, vergroot de bereidheid om écht naar hem te luisteren. Op vandaag veronzekeren niet enkel de kunsten, iedereen voelt het ijs onder zijn voeten wegsmelten. Niemand heeft nog redenen om arrogant te zijn: niet de politicus, niet de ondernemer en zeker niet de bankdirecteur. Mag ik mij aan jou vasthouden om op het droge te blijven?

Dit is de ideale voedingsbodem voor het kunstenveld om zijn legitimiteit te bewijzen, niet aan de hand van verkochte tickets, maar van hun bijdrage aan een wereld in transitie. Het zijn boeiende tijden.

In Kortrijk, een Vlaamse provinciestad in de uithoek van de Noord-Franse metropool Lille, ligt een eiland tussen twee armen van de rivier de Leie. Eind vorige eeuw besliste het stadsbestuur om dat eiland, Buda, uit te bouwen tot een creatieplek voor hedendaagse podiumkunsten. De stad investeerde in infrastructuur en private kunsten-

Franky Devos

is algemeen directeur
kunstencentrum BUDA Kortrijk,
opdrachthouder Budafabriek

organisaties zorgden voor de inhoudelijke programmering. Met een uitgebreid *artist-in-residence*-beleid en een aantal festivals is Buda uitgegroeid tot de grootste werkplaats voor podiumkunsten van Vlaanderen. Jaarlijks werken ruim 40 gezelschappen aan nieuwe theater- en dansvoorstellingen die vorig jaar 320 keer te zien waren op Europese podia. Toen recent op het eiland een grote textiel fabriek leeg kwam te staan, zochten aanvankelijk het stadsbestuur en kunstencentrum Buda samen naar een herbestemming. De eerste pistes gingen richting beeldende kunsten. Uiteraard kunnen we daarin ateliers of tentoonstellingsruimtes onderbrengen, maar met welke middelen en waar halen wij het publiek? Kortrijk is Gent of Brussel niet. En dus werd een vitale coalitie opgezet tussen ondernemers, designers, kunstenaars, studenten en wetenschappers. Wat hen bindt is de overtuiging dat innovatie ontstaat uit de samenwerking tussen mensen uit verschillende disciplines en met verschillende achtergronden.

De Budafabriek opende half september en huisvest naast een dagelijks geopend prototypelab met lasercutters, 3D-printers, ambachtelijk gereedschap en heel wat werk- en presentatieruimte. De Budafabriek is boven alles een *fabric*, een netwerk en managet ontmoetingen en samenwerking tussen activisten, of ze nu uit het economische, onderwijs- of kunstenveld komen. Uit die samenwerking moet iedereen op zijn eigen domein sterker worden. Buda heeft niet de ambitie om van ondernemers kunstenaars of designers te maken. Dat levert middelmatig amateurtheater of zondagse stilleventjes op. Maar evenmin maken we van kunstenaars ondernemers. Dit is voor de lineair denkende beleidsmakers allicht ontgoochelend. Wie dacht dat de kunstensector zelfbedruipend zal worden door hem te laten mee huppelen in de nieuwe frisse weide van de creatieve industrieën, veroorzaakt een kaalslag. Kwetsbare en vernieuwende vormen van kunst gedijen niet zonder subsidies of onvoorwaardelijk mecenaat. Als de kunstensector echter inventief is en kordaat zijn plek herovert in het midden van het maatschappelijk debat, dan krijgt die beleidsmaker het moeilijk om die kaalslag te rechtvaardigen.

* Baseline van www.socialdesignsite.com